

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

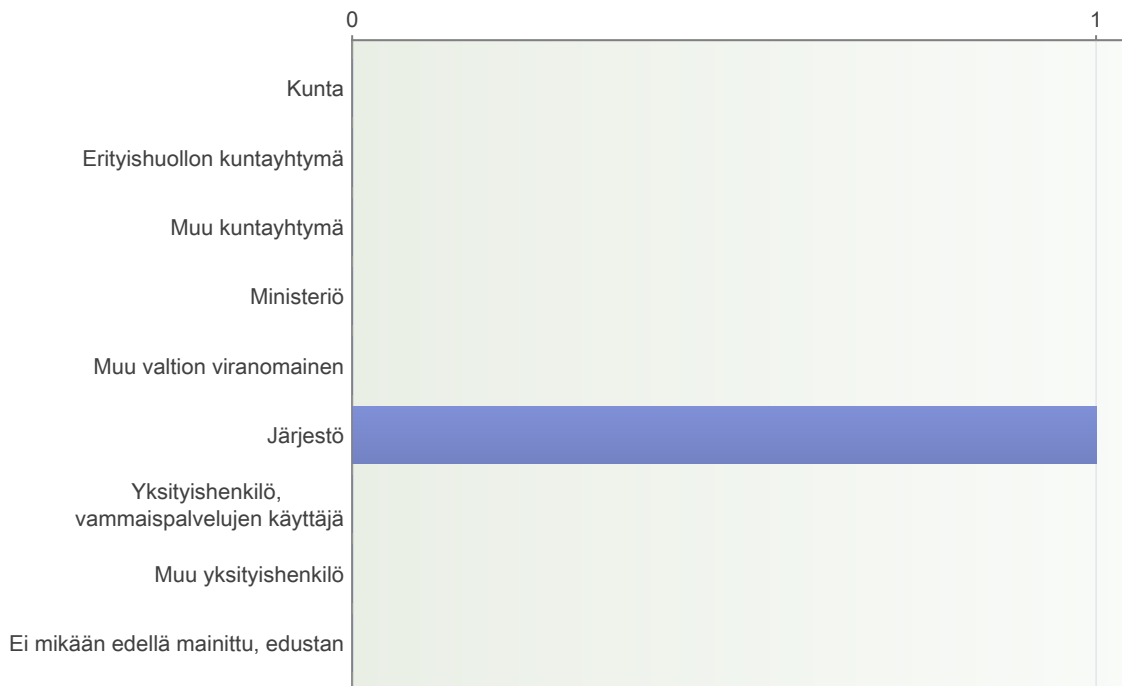
1. 1. Vastaajan taustatiedot

Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Kirsi	Konola	kirsi.konola@kvps.fi	Kehitysvammaisten Palvelusäätiö	

2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- 1 kohdan mukaisesti lain tarkoituksena on toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa. Jotta vammaisen henkilön osallisuus ja osallistumisen toteutuu, tarvitaan mahdollisten esteiden poistamista ja ehkäisyä. Tästä syystä kohtaan 2 tulee lisätä maininta osallisuudesta ja osallistumisesta. Kehitysvammaisten Palvelusäätiö esittää muokattavan lainkohtaa 2 seuraavasti:

2) ehkäistä ja poistaa esteitä, jotka rajoittavat vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumista.

Kuten lain perusteluissa todetaan, itsemääräämisoikeus on yksi YK:n vammaisten oikeuksia koskevan yleissopimuksen kantavista periaatteista. Kohdassa 3 todetaan, että lain tarkoituksena on "edistää" vammaisen henkilön itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista. KVPS katsoo, että sana "edistää" tässä kohdassa on liian väljä ilmaus, ottaen huomioon lain tarkoituksen kokonaisuudessaan. Sana "edistää" tulisi korvata sanalla "mahdollistaa".

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

Onko rajausta selkeä?

Vastaajien määrä: 1

7. Onko rajausta tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- KVPS näkee hyvänä, että lakiesityksessä ei aseta kategorista ikään liittyvää rajausta, vaan soveltamisalan rajausta sidotaan toimintarajoitteen. Yksityiskohtaisissa perusteluissa tuodaan esiin, että päätös siitä mitä lakia henkilön palveluihin sovellettaisiin, olisi aina tehtävä yksilöllisen harkinnan pohjalta. Huolena on, että henkilöt, joilla vamma on näkymätön tai ymmärrykseen liittyvä, jäävät erityislain mukaisten palveluiden ulkopuolelle. Erityisesti perusteluissa viitataan vaikeavammaisuuteen ja runsaaseen sekä vuorokauden eri aikana tarvittavaan apuun. Tämä jättää sellaiset henkilöt ilman palveluita, jotka tarvitsevat apua ja tukea vähän, mutta välttämättä. Esim. kehitysvammaisilla henkilöillä tuen tarve saattaa olla hyvinkin pieni, mutta tuen puuttuminen johtaa suuriin ongelmiin. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että vammaisella lapsella ja nuorella olisi oikeus tämän lain mukaisiin palveluihin silloin, kun hänen toimintakykynsä tai kehitystasonsa poikkeaa merkittävästi vastaavan ikäisten vammattomien lasten ja nuorten toimintakyvystä. Vaatimus merkittävästä poikkeamasta vammattomiin ikätovereihin verrattuna on tulkinnanvarainen ja voi vaarantaa lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa palvelut. Tämä vaatimus voi myös heikentää lain 1§ mukaisen vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumista. Lasten ja nuorten palveluiden saamisen edellytykset tulee olla selkeä, eikä niitä tule asettaa liian tiukoiksi. Palvelujen saamisessa tulee aina ottaa huomioon myös yksilölliset tarpeen. KVPS esittää, että yksityiskohtaisista perusteluista poistetaan tässä kohtaa sana ”merkittävästi”.

9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen suunnittelu, toteuttaminen ja toteutumisen seuranta on tehtävä yhteistyössä vammaisen henkilön ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000, jäljempänä asiakaslaki) 9 ja 10 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa vammaisen henkilön ja hänen laillisen edustajansa taikka omaisen tai muun läheisen kanssa.

Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä.

Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoja ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälä sisältää useita viittauksia eri lakeihin. Tämä saattaa vaikeuttaa lain soveltamista. KVPS katsoo, että pykälää tulee selkeyttää esim. kirjoittamalla auki keskeisimmät viitattujen lakien kohdat. Pykälän 4 momentti lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä on jäänyt vajaaksi ja esim. kommunikaatiokeinoihin ei ole kiinnitetty huomiota. KVPS esittää 4 momentin muokkaamista esim. seuraavalla tavalla: "Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisessä säädetään sosiaalihuoltolain 32§:ssä. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämistä on tuettava hänen toimintakykynsä ja ikänsä edellyttämällä tavalla. Vammaisen lapsen ja nuoren on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa."

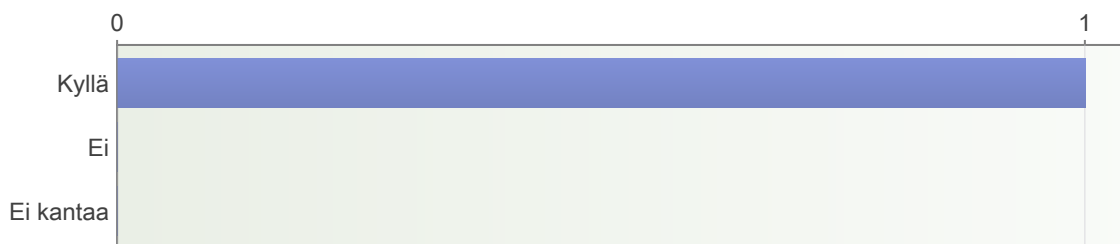
14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihuoltolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihuoltolain 41 §:ssä säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakassuunnitelman tekemisestä säädetään sosiaalihuoltolain 39§ Ko. pykälän mukaan asiakassuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa. KVPS katsoo, että muutettaessa sosiaalihuoltolakia tulisi tämä kohta täsmentää muotoon: "Vammaisen henkilön kohdalla asiakassuunnitelma on tarkistettava, jos henkilön palveluntarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu muutoksia sekä muutoinkin tarpeen mukaan

19. 12. Arvioikaa seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	0	1	0	1	2
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Yhteensä	3	1	0	4	1,25

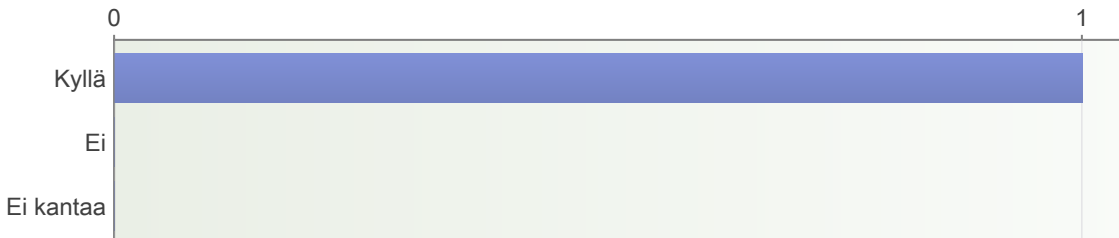
20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelujen laadun määrittelemisen ja arvioinnin sääntelyn yhteydessä viitataan useampaankin eri lakiin. Selkeyttämisen vuoksi olisi hyvä kirjoittaa lakiin auki mitä viitatuissa laissa säädetään palvelun sisällöstä, tavoitteista, laadusta, suunnittelusta ja toteuttamisesta

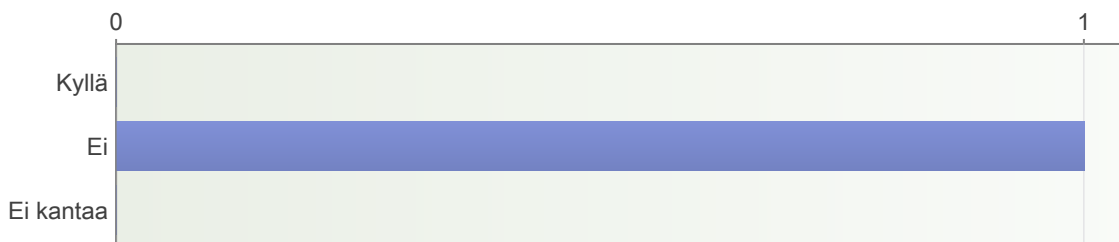
21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädettyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- KVPS pitää valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä tervetulleena. Erityisen positiivisena näemme mahdollisuuden käyttää valmennusta ja tukea työelämään johtavana valmennuksena. Työhönvalmennuksen mahdollisuuksia on muissa lainsäädännöissä karsittu. Se mitä lakia sovelletaan kaipaa kuitenkin selkeyttämistä. Vaikka kyseessä on erityislaki valmennuksen ja tuen sekä sosiaalisen kuntoutuksen kohdalla tulee lähtökohtana olla yksilön tarpeet. Vaarana on, että kustannussäästöyistä henkilö ohjataan sosiaaliseen kuntoutukseen vaikka hänelle parhaiten sopiva palvelu olisi valmennus ja tuki.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

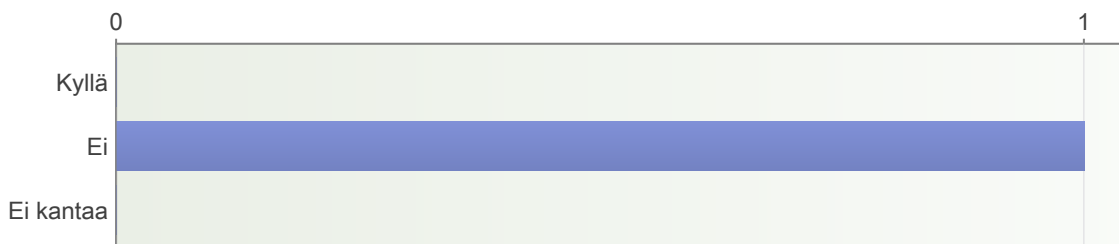
25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälän perusteluissa todetaan, että ensisijaisesti oppilaitoksen olisi järjestettävä opiskelussa tarvittava apu, koska oppilaitoksilla on ammatillisesta koulutuksesta annetun lain perusteella velvollisuus huolehtia opiskelun edellyttämistä avustajapalveluista. Tämä kirjaus on ongelmallinen ja saattaa johtaa tilanteeseen että vammaisen opiskelija ei saa tarvitsemiaan avustajapalveluita. KVPS korostaa, että pykälä tältä osin tulee tarkistaa suhteessa ammatillisen koulutuksen reformiin ja tarvittaessa muuttaa pykälää koskemaan myös opiskelussa tarvittavaa apua. Eri lakien ristiriitaisuus ei saa johtaa siihen, että kukaan ei ota koppia opiskelijan avustajatarpeesta

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

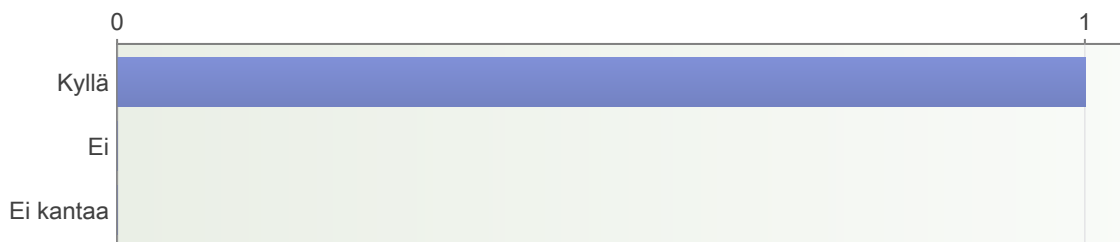
27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälä antaa maakunnalle päätösvalan henkilökohtaisen avun toteuttamismuodoista. Tämä voi johtaa siihen, että vammaiselle henkilölle parhaiten sopivaa mallia ei ole käytettävissä. Pykälä tulisi kirjoittaa muotoon:
10 § Henkilökohtaisen avun toteuttaminen
Henkilökohtainen apu on toteutettava käyttäen seuraavia toteuttamistapoja:
1) työnantajamalli, jossa vammaisen henkilö toimii henkilökohtaisen avustajan työnantajana;
2) asiakassetelimalli, jossa maakunta antaa vammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avun hankkimista varten valinnanvapauslaissa tarkoitetun asiakassetelin; ja
3) palvelumalli, jossa maakunta tuottaa henkilökohtaisen avun palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa tai hankkii ne sopimuksiin perustuen muulta palvelun tuottajalta.
Yksityiskohtaisiin perusteluihin tulisi lisätä: ” Käytännössä maakunnassa tulisi olla käytössä kaikki kolme henkilökohtaisen avun toteuttamistapaa, jotta voitaisiin varmistaa henkilökohtaisen avun toteuttaminen vammaiselle henkilölle sopivalla tavalla.”
Yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että maakunnan olisi jo avun toteuttamistapaa harkittaessa otettava huomioon onko riittäviä työnantajamallin edellyttämiä palveluja saatavilla. Tämä tulisi muuttaa muotoon: ”Maakunnan on varmistettava, että riittäviä työnantajamallin edellyttämiä tuki- ja muita palveluja on saatavilla.” Kenenkään ei tule joutua työnantaja-asemaan vastoin tahtoaan

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

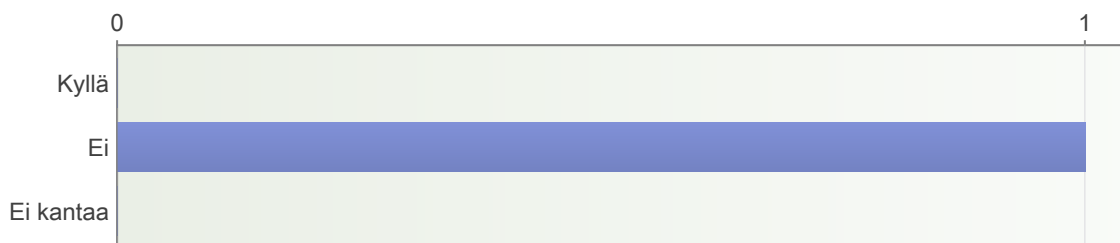
29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälän 2 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että maakunnan velvollisuutena on antaa riittävä ja ymmärrettävä selvitys työnantajan lakisääteisistä velvollisuuksista ja vastuista työnantajaksi ryhtyvälle henkilölle. KVPS muistuttaa, että selvitystä annettaessa on muistettava kaikki kielelliset oikeudet, tiedon tulee olla selkokielistä ja saavutettavassa muodossa.

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- KVPS on erityisen huolestunut asumisen tuki ja palvelut pykälästä. Kehas ja Valas- työryhmä lähtivät siitä, että asunto ja palvelut pitää erottaa toisistaan ja että omaan kotiin toteutettu apu ja tuki on ensisijaista. Omassa kodissa asuminen on perusoikeus. Nykymuodossaan pykälä ei enää toteuta mm. YK: n vammaissopimuksen 19 artiklaa joka takaa vammaisille ihmisille mahdollisuuden valita asuinpaikkansa, muotonsa ja kumppaninsa. Sosiaalihuoltolain ja erityislain soveltamiseen ei saa jäädä tulkinnanvaraa, vaan lain tulee olla selkeä ja yksiselitteinen. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on useita kohtia, jotka tulisi nostaa selkeyden vuoksi itse lakitekstiin. Mikäli säännökset jätetään liian väljäksi, voi laintulkinnat johtaa päätöksiin, jotka eivät ole yksilön kannalta tarkoituksenmukaisia

32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

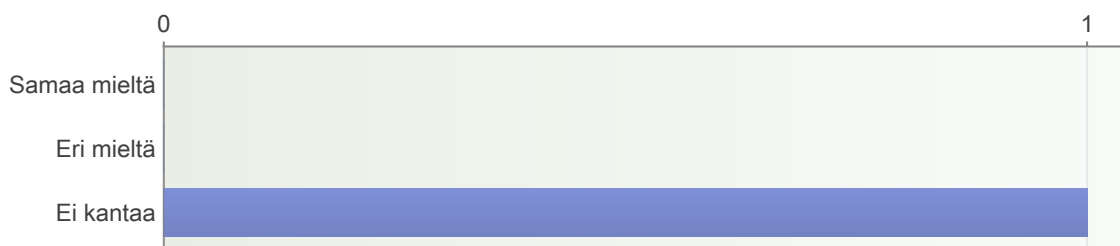
34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

Vastaajien määrä: 1

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

- KVPS korostaa, että ensisijaista on koko perheen tukeminen ennen kodin ulkopuolelle sijoittamista. Koko perheen tukeminen on tarpeellista myös mikäli katsotaan, että sijoittaminen on lapsen kannalta paras vaihtoehto. KVPS korostaa myös, lapselle on aina pyrittävä takaamaan mahdollisuus asua perheessä myös siinä tilanteessa, että asuminen oman perheen kanssa ei ole mahdollista. Tähän liittyviä palveluja on kehitettävä. Mikäli lasten asuminen kodin ulkopuolella toteutuu muuna kuin lastensuojeluna, lapsella tulee olla määritelty oma sosiaalityöntekijä, jonka rooli on samanlainen kuin lastensuojelun sijoituksissa. Korostamme vielä, että koulunkäynti ei saisi olla syy lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

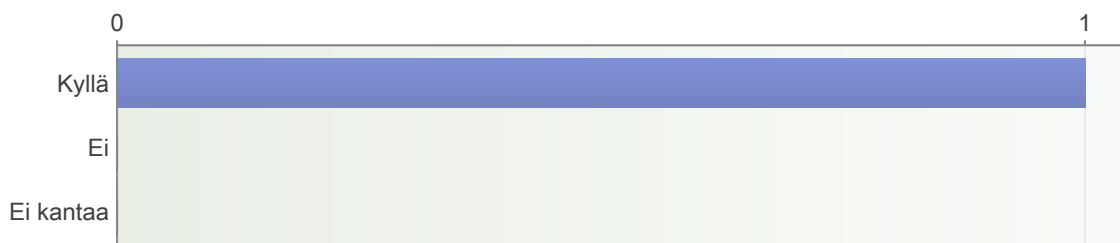

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihoitolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- KVPS korostaa lyhytaikaishoidon palvelujen merkitystä vammaisten lasten perheiden jaksamiselle ja vammaisille henkilöille itselleen.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- KVPS toteaa, että mahdollisuudet käyttää joukkoliikennettä vaihtelevat suuresti eri vammaryhmien välillä, mutta myös eri vammaryhmien sisällä. Haja-asutusalueiden heikko joukkoliikenteen kattavuus, esteettömien joukkoliikennevälineiden puuttuminen sekä ympäristön esteellisyys estävät joukkoliikenteen tehokasta käyttämistä. Joukkoliikenne ensisijaisena vaihtoehtona ei välttämättä ole realistista, vaikka osallisuuden näkökulmasta tavoiteltavaa.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksessä määritellään, että henkilö voi tehdä vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa asuinkunnan tai lähikunnan alueella. Vaikka kunta on voinut myöntää myös enemmän matkoja, on käytäntö osoittanut että 18 matkaa on normikäytäntö. Osa matkoista on jäänyt käyttämättä, mutta osalle henkilöistä 18 edestakaista matkaa kuukaudessa ei ole ollut riittävä. Olisi järkevää, kuukausittaisesta tarkasteluajanjaksosta luovuttaisiin, ja siirryttäisiin joustavampaan malliin, jossa matkoja tarkasteltaisiin kahden tai kolmen kuukauden jaksoissa. Tämä mahdollistaisi tarvittaessa useamman matkan käyttämisen kuukauden aikana. KVPS toteaa, että työmatkojen osalta tulee varmistaa, että lainsäädäntö mahdollistaa työmatkan kuljetuspalvelun. Mahdollisuus kuljetuspalveluun työmatkojen osalta tulee kattaa vähintään työvoimahallinnon määrittämän alueellisen työssäkäyntialueen. Vapaa-ajanmatkojen kohdalla matkojen yhdistelyn kohtuuttoman haitan arvioinnin perusteluissa olisi hyvä huomioida seikat esimerkiksi asiointissa tai erilaisiin tapahtumiin osallistumisessa, joissa ei ole mahdollista ennakoita kyydin tarpeen ajankohtaa, vaan vammaisen henkilö voi tilata kyydin vasta asiointin tai tapahtuman päätyttyä.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Lausuntokyselyn vaihtoehdot kyllä, ei, ei kantaa oli haasteellinen. Useassa kysymyksessä vastaus ei ollut näin yksiselitteinen, vaan olisi tarvinnut kyllä pääosin, ei pääosin vaihtoehdot. Koska lomake ei myöskään mahdollistanut useampaa vaihtoehtoa, jouduimme valitsemaan lähimpänä olevan vaihtoehdon